Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

19 päivänä syyskuuta 2019 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Siirtotyöläisten sosiaaliturva – Asetus (ETY) N:o 1408/71 – 13 artikla – Sovellettava lainsäädäntö – Jäsenvaltiossa asuva henkilö, joka kuuluu asetuksen (ETY) N:o 1408/71 soveltamisalaan – Vanhuuseläkejärjestelmään liittyvät etuudet ja perheavustukset – Asuinjäsenvaltio ja työskentelyjäsenvaltio – Kieltäytyminen

Yhdistetyissä asioissa C-95/18 ja C-96/18,

joissa on kyse kahdesta SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jotka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaiden ylin tuomioistuin) on esittänyt 2.2.2018 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 9.2.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Sociale Verzekeringsbank

vastaan

F. van den Berg (C-95/18),

H. D. Giesen (C-95/18) ja

C. E. Franzen (C-96/18),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Vilaras sekä tuomarit K. Jürimäe (esittelevä tuomari), D. Šváby, S. Rodin ja N. Piçarra,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.1.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Sociale Verzekeringsbank, edustajinaan H. van der Most ja N. Abdoelbasier,

– F. van den Berg, edustajanaan E. C. Spiering,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman, H. S. Gijzen ja L. Noort,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, J. Pavliš ja J. Vláčil,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

– Ruotsin hallitus, asiamiehinään A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, L. Zettergren ja A. Alriksson,

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. van Beek ja D. Martin,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.3.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat SEUT 45 ja SEUT 48 artiklan sekä sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 18.12.2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1992/2006 (EUVL 2006, L 392, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 13 ja 17 artiklan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa vastakkain ovat Sociale Verzekeringsbank (sosiaaliturvakassa, Alankomaat; jäljempänä SVB) ja F. van den Berg, H. D. Giesen ja C. E. Franzen ja jotka koskevat päätöksiä, joilla SVB on alentanut van den Bergille myönnettyä vanhuuseläkettä ja Giesenille myönnettyä puolisoetuutta sekä evännyt Franzenilta oikeuden perheavustuksiin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Asetuksen N:o 1408/71 johdanto-osan ensimmäisessä, neljännessä, viidennessä, kuudennessa ja kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”kansallisten sosiaaliturvalainsäädäntöjen yhteensovittamissäännöt ovat osa henkilöiden vapaan liikkuvuuden periaatetta, ja niillä on tämän vuoksi myötävaikutettava heidän elämäntasonsa ja työolojensa parantumiseen;

– –

olisi kunnioitettava sosiaaliturva-alan kansallisten lainsäädäntöjen ominaispiirteitä ja laadittava ainoastaan yhteensovittamisjärjestelmä,

tämän yhteensovittamisen yhteydessä [unionissa] olisi taattava eri jäsenvaltioiden työntekijöiden sekä heidän oikeudenomistajiensa ja jälkeenjääneidensä yhdenvertainen kohtelu erilaisten kansallisten lainsäädäntöjen osalta,

yhteensovittamissäännöillä on taattava [unionin] alueella liikkuville työntekijöille ja itsenäisille ammatinharjoittajille sekä heidän oikeudenomistajilleen ja jälkeenjääneilleen saavutettujen ja saavutettavien oikeuksien ja etujen säilyminen,

– –

[unionin] alueella liikkuvat työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat olisi saatettava yhden jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaisuuteen siten, että vältetään tapaukseen soveltuvien kansallisten lainsäädäntöjen päällekkäisyys ja tästä aiheutuvat ongelmat,

tapaukset, joissa henkilöön sovellettaisiin samanaikaisesti kahden jäsenvaltion lainsäädäntöä poikkeuksena yleisestä säännöstä, on tärkeää rajoittaa määrältään ja soveltamisalaltaan niin vähäisiksi kuin mahdollista,

jäsenvaltion alueella toimivien kaikkien työntekijöiden ja ammatinharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla on aiheellista määrätä, että noudatetaan pääsääntöisesti sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka alueella kyseinen henkilö työskentelee tai harjoittaa ammattia,

tästä pääsäännöstä olisi poikettava erityisissä tilanteissa, joissa on perusteltua käyttää muuta sovellettavan lainsäädännön määräytymisperustetta”.

4 Tämän asetuksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa:

a) ’palkatulla työntekijällä’ ja ’itsenäisellä ammatinharjoittajalla’ tarkoitetaan:
   i) henkilöä, joka on pakollisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen perusteella vakuutettu yhden tai useamman palkattujen työntekijöiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmän taikka virkamiesten erityisjärjestelmän kattaman vakuutustapahtuman varalta;
   ii) henkilöä, joka on pakollisesti vakuutettu yhden tai useamman tässä asetuksessa tarkoitetun sosiaaliturvan alan kattaman vakuutustapahtuman varalta sosiaaliturvajärjestelmässä, joka koskee kaikkia asukkaita tai koko työssäolevaa väestöä, jos tällainen henkilö:

      – voidaan määrittää palkatuksi työntekijäksi tai itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi sen perusteella, kuinka tällainen järjestelmä on hallinnollisesti järjestetty tai rahoitettu tai

      – jollei tällaista perustetta ole, on vakuutettu joidenkin muiden liitteessä I eriteltyjen vakuutustapahtumien varalta palkattujen työntekijöiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien järjestelmässä, tai iii alakohdassa tarkoitetussa järjestelmässä joko pakollisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen perusteella, tai jollei kyseisessä jäsenvaltiossa ole sellaista järjestelmää, vastaa liitteessä I olevaa määritelmää;

– –”

5 Kyseisen asetuksen 2 artiklan otsikkona on ”Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat henkilöt”, ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja opiskelijoihin, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön piiriin ja jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia tai jotka ovat valtiottomia henkilöitä tai pakolaisia, jotka asuvat jäsenvaltion alueella, sekä heidän perheenjäseniinsä tai jälkeenjääneisiinsä.”

6 Saman asetuksen 4 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee seuraavia sosiaaliturvan aloja:

a) sairaus- ja äitiysetuuksia;

b) työkyvyttömyysetuuksia, mukaan lukien ne, joiden tarkoituksena on ansiokyvyn ylläpitäminen tai parantaminen;

c) vanhuusetuuksia;

d) jälkeenjääneiden etuuksia;

e) työtapaturma- ja ammattitautietuuksia;

f) kuolemantapauksen johdosta annettavia avustuksia;

g) työttömyysetuuksia;

h) perhe-etuuksia.”

7 Asetuksen N:o 1408/71 II osasto, jonka otsikko on ”Sovellettava lainsäädäntö”, sisältää 13 artiklan, jossa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 14 c tai 14 f artiklasta muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti.

2. Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu,

a) jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella ja vaikka hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella;

– –

f) henkilö, johon jäsenvaltion lainsäädäntöä lakataan soveltamasta ilman, että toisen jäsenvaltion lainsäädäntö tulee sovellettavaksi häneen jonkin tämän kohdan edellä olevassa alakohdassa säädetyn säännön mukaisesti taikka jonkin artikloissa 14–17 säädetyn poikkeuksen tai erityissäännöksen perusteella, kuuluu sen jäsenvaltion lainsäädännön piiriin, jonka alueella hän asuu, yksinomaan tämän lainsäädännön määräysten mukaisesti.”

8 Kyseisen asetuksen 17 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kaksi tai useampi jäsenvaltio, näiden valtioiden toimivaltaiset viranomaiset tai näiden viranomaisten nimeämät toimielimet voivat yhteisellä sopimuksella määrätä poikkeuksista 13–16 artiklan määräyksiin tiettyjen henkilöryhmien tai tiettyjen henkilöiden eduksi.”

Alankomaiden oikeus

AOW

9 Yleisen vanhuuseläkelain, joka on annettu 31.5.1956 (Algemene Ouderdomswet; Stb. 1956, nro 281; jäljempänä AOW), 2 §:n mukaan maassa asuvalla tarkoitetaan kyseisessä laissa henkilöä, joka asuu Alankomaissa.

10 AOW:n 3 §:n 1 momentin mukaan henkilön asuinpaikka määräytyy vallitsevien olosuhteiden mukaisesti.

11 AOW:n 6 §:n 1 momentin a kohdan nojalla kyseisen lain säännösten mukaisesti vakuutetaan maassa asuva henkilö, joka ei ole vielä saavuttanut eläkeikää. Tämän 6 §:n 3 momentissa tarkennetaan, että sen 1 ja 2 momentista poiketen vakuutettujen piiriä voidaan laajentaa tai rajoittaa asetuksella tai asetuksen nojalla.

12 AOW:hen lisättiin 29.4.1998 annetulla lailla (Stb. 1998, nro 267) 6a §, jota on sovellettu taannehtivasti 1.1.1989 alkaen ja jossa säädetään seuraavaa:

”Tarvittaessa AOW:n 6 §:stä ja siihen perustuvista säännöksistä poiketen

a) vakuutetuksi katsotaan henkilö, jonka vakuuttaminen tämän lain nojalla perustuu kansainvälisen järjestön sopimuksen tai päätöksen soveltamiseen

b) vakuutetuksi ei katsota henkilöä, johon sovelletaan kansainvälisen järjestön sopimuksen tai päätöksen perusteella muun valtion lainsäädäntöä.”

13 AOW:n 13 §:n 1 momentin a kohdassa säädetään, että eläkkeen määrää vähennetään 2 prosentilla jokaiselta kalenterivuodelta, jona eläkkeeseen oikeutettu ei ole ollut vakuutettuna sen jälkeen, kun hän on täyttänyt 15 vuotta, siihen asti, kun hän on täyttänyt 65 vuotta.

14 AOW:n 13 §:n 2 momentin a kohdassa säädetään, että etuuden bruttomäärää vähennetään 2 prosentilla jokaiselta kalenterivuodelta, jona eläkkeeseen oikeutetun puoliso ei ole ollut vakuutettuna sen jälkeen, kun eläkkeeseen oikeutettu on täyttänyt 15 vuotta, siihen asti, kun hän on täyttänyt 65 vuotta.

15 AOW:n 45 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen, sellaisena kuin se oli voimassa 1.4.1985, mukaan vakuutetut ja aiemmin vakuutettuina olleet voivat maksaa asetuksella tai sen nojalla määritetyissä tapauksissa sekä määritettyjen ehtojen ja tariffien mukaisesti vakuutusmaksuja ajanjaksoilta, joina heitä ei ole vakuutettu tai he eivät ole olleet vakuutettuina sen jälkeen, kun he ovat täyttäneet 15 vuotta, siihen asti, kun he ovat täyttäneet 65 vuotta.

16 Tämän säännöksen, sellaisena kuin se oli voimassa 1.1.1990, mukaan vakuutetut ja aiemmin vakuutettuina olleet voivat asetuksella tai sen nojalla määritetyissä tapauksissa sekä määritettyjen ehtojen ja tariffien mukaisesti ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen niiden ajanjaksojen osalta, joina heitä ei ole vakuutettu tai joina he eivät ole olleet vakuutettuina sen jälkeen, kun he ovat täyttäneet 15 vuotta, siihen asti, kun he ovat täyttäneet 65 vuotta.

AKW

17 Yleisen lapsilisälain (Algemene Kinderbijslagwet; Stb. 1962, nro 160; jäljempänä AKW), joka annettiin 26.4.1962, 2 § ja 3 §:n 1 momentti vastaavat sisällöltään AOW:n 2 §:ää ja 3 §:n 1 momenttia.

18 AKW:n 6 §:n 1 momentin a kohdan mukaan maassa asuva henkilö vakuutetaan tämän lain säännösten mukaisesti.

19 AKW:n, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 6a §:n b kohdassa säädetään, että tarvittaessa AKW:n 6 §:stä ja siihen perustuvista säännöksistä poiketen vakuutetuksi ei katsota henkilöä, johon sovelletaan kansainvälisen järjestön sopimuksen tai päätöksen perusteella muun valtion lainsäädäntöä.

Asetukset sosiaalivakuutettujen piirin laajentamisesta ja rajoittamisesta

20 Pääasioissa kyseessä olevalla ajanjaksolla annettiin AOW:n 6 §:n 3 momentin ja AKW:n 6 §:n 3 momentin nojalla peräkkäin joukko versioita asetuksesta sosiaalivakuutettujen piirin laajentamisesta ja rajoittamisesta (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen). Näin ollen pääasioiden tosiseikkoihin sovelletaan ensin 19.10.1976 annettua asetusta (Stb. 557; jäljempänä vuoden 1976 BUB), sitten 3.5.1989 annettua asetusta (Stb. 164; jäljempänä vuoden 1989 BUB) ja tämän jälkeen 24.12.1998 annettua asetusta (Stb. 746; jäljempänä vuoden 1999 BUB).

21 Vuoden 1976 BUB:n 2 §:n 1 momentin a kohdan mukaan esimerkiksi AOW:ssä tarkoitettuna vakuutettuna ei pidetä maassa asuvaa henkilöä, joka työskentelee Alankomaiden kuningaskunnan ulkopuolella palkatussa työssä ja joka on tällä perusteella vakuutettu vanhuuden tai kuoleman varalta maksettavien etuuksien ja lapsilisien osalta ulkomaisessa lakisääteisessä järjestelmässä, joka on voimassa valtiossa, jossa hän työskentelee.

22 Vuoden 1976 BUB korvattiin vuoden 1989 BUB:llä, jonka 10 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se oli voimassa 1.7.1989–1.1.1992, säädettiin, että ”sosiaalivakuutuksessa ei vakuuteta maassa asuvaa henkilöä, joka työskentelee yksinomaan Alankomaiden ulkopuolella”. Vuoden 1989 BUB:n sama säännös oli 1.1.1992–1.1.1997 muotoiltu siten, että sen mukaan ”sosiaalivakuutuksessa ei vakuuteta maassa asuvaa henkilöä, joka työskentelee keskeytyksettä vähintään kolmen kuukauden ajan yksinomaan Alankomaiden ulkopuolella”. Vuoden 1989 BUB:n 10 §:n 1 momentissa säädettiin, sellaisena kuin se oli voimassa 1.1.1997–1.1.1999, että ”sosiaalivakuutuksessa ei vakuuteta maassa asuvaa henkilöä, joka työskentelee keskeytyksettä vähintään kolmen kuukauden ajan yksinomaan Alankomaiden ulkopuolella, ellei kyseistä työtä tehdä työsuhteessa Alankomaissa asuvaan tai rekisteröityyn työnantajaan”.

23 Vuoden 1989 BUB korvattiin 1.1.1999 vuoden 1999 BUB:llä. Sen 12 §:ssä säädetään, että ”sosiaalivakuutuksessa ei vakuuteta maassa asuvaa henkilöä, joka työskentelee keskeytyksettä vähintään kolmen kuukauden ajan yksinomaan Alankomaiden ulkopuolella, ellei kyseistä työtä tehdä yksinomaan työsuhteessa Alankomaissa asuvaan tai rekisteröityyn työnantajaan”.

24 Sekä vuoden 1989 BUB:ssä että vuoden 1999 BUB:ssä oli kohtuullistamislauseke – ensin mainitun asetuksen 25 §:ssä ja viimeksi mainitun asetuksen 24 §:ssä –, jossa SVB valtuutettiin vuoden 1989 BUB:n yhteydessä poikkeamaan tietyissä tapauksissa tämän asetuksen säännöksistä sellaisten erittäin vakavalla tavalla epäoikeudenmukaisten tilanteiden korjaamiseksi, joita mainittuun asetukseen perustuvasta vakuutusvelvollisuudesta tai vakuutuksen ulkopuolelle sulkemisesta voi aiheutua, tai vuoden 1999 BUB:n yhteydessä olemaan soveltamatta asetuksen säännöksiä tai poikkeamaan niistä siinä tapauksessa, että soveltaminen johtaisi vakuutettujen piirin huomattavan laajentamisen tai rajoittamisen vuoksi vakavalla tavalla epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen, joka johtuu yksinomaan jälkimmäiseen asetukseen perustuvasta vakuutusvelvollisuudesta tai vakuutuksen ulkopuolelle sulkemisesta.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

25 Kaikki pääasian kantajat ovat Alankomaiden kansalaisia ja asuvat Alankomaissa.

Asia C-95/18

26 Giesenin puoliso työskenteli Saksassa vuonna 1970 ja tämän jälkeen 19.5.1988–12.5.1993 niin sanottuna vähäistä työtä tekevänä työntekijänä (geringfügig Beschäftigte). Hän oli muun muassa myyjänä vaateliikkeessä satunnaisesta työstä tehdyn työsopimuksen perusteella; hänen suorittamiensa työtuntien määrä vastasi korkeintaan kahta tai kolmea työpäivää kuukaudessa.

27 Giesen esitti 22.9.2006 AOW:n mukaista vanhuuseläkettä ja puolisoetuutta koskevan hakemuksen, jonka SVB hyväksyi 3.10.2007 tekemällään päätöksellä. Puolisoetuutta oli kuitenkin alennettu 16 prosentilla, koska Giesenin puolisoa ei ollut vakuutettu Alankomaiden sosiaalivakuutuksissa jaksolla, jonka aikana tämä oli työskennellyt Saksassa. Giesen teki oikaisuvaatimuksen päätöksestä siltä osin, kuin sillä oli alennettu mainittua etuutta. Oikaisuvaatimus todettiin perusteettomaksi 20.5.2008 tehdyllä päätöksellä.

28 Rechtbank Roermond (Roermondin alioikeus, Alankomaat) totesi 13.10.2008 antamallaan tuomiolla Giesenin kanteen mainitusta päätöksestä perusteettomaksi.

29 Van den Berg työskenteli Saksassa ajanjaksolla 25.6.1972–24.7.1972 ja ajanjaksolla 1.1.1990–31.12.1994. Häntä ei voitu hänen tulojensa pienuuden vuoksi velvoittaa maksamaan sosiaaliturvamaksuja Saksassa. Van den Berg esitti 17.1.2008 hakemuksen AOW:n mukaisesta vanhuuseläkkeestä. SVB myönsi hänelle 1.8.2008 tekemällään päätöksellä eläkkeen tehden siihen kuitenkin 14 prosentin suuruisen vähennyksen siksi, että van den Berg ei ollut yli seitsemään vuoteen ollut vakuutettuna Alankomaissa. Hänen kyseisestä päätöksestä tekemänsä oikaisuvaatimus hyväksyttiin osittain 25.11.2008 tehdyllä päätöksellä, ja vähennykseksi vahvistettiin 10 prosenttia.

30 Rechtbank Maastricht (Maastrichtin alioikeus, Alankomaat) totesi 25.11.2008 tehdystä päätöksestä nostetun kanteen perusteettomaksi 19.10.2009 antamallaan tuomiolla.

Asia C-96/18

31 Franzen sai Alankomaissa AKW:n perusteella lapsilisää vuonna 1995 syntyneestä tyttärestään, jota hän kasvatti yksin. Franzen ilmoitti marraskuussa 2002 SVB:lle työskennelleensä 1.1.2001 lähtien kampaajana Saksassa 20 tuntia viikossa. Koska Franzenin tästä työstä saamat tulot olivat pienet, hänet oli vakuutettu Saksassa vain pakollisessa lakisääteisessä työtapaturmavakuutusjärjestelmässä (Unfallversicherung) ilman, että hänellä olisi ollut mahdollisuutta kuulua mihinkään muuhun saksalaiseen sosiaaliturvajärjestelmään. SVB epäsi häneltä lapsilisän 25.2.2003 tekemällä päätöksellään 1.10.2002 lähtien.

32 Franzen vaati 21.9.2003 päivätyssä kirjeessä vuoden 1999 BUB:n 24 §:n mukaisesti, että häntä ei enää suljettaisi sosiaalivakuutusjärjestelmän vakuutusturvan ulkopuolelle. SVB hylkäsi tämän vaatimuksen 15.3.2004 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, ettei Franzenia ollut vakuutettu unionin oikeuden eikä Alankomaiden oikeussääntöjen perusteella. SVB on ilmoittanut ehdottaneensa kuitenkin Franzenille päätöstä tiedoksiannettaessa 15.3.2004, että hän vaatisi toimivaltaista saksalaista laitosta tekemään asetuksen N:o 1408/71 17 artiklan mukaisesti päätöksen siitä, että hän kuuluu yksinomaan Alankomaiden lainsäädännön alaisuuteen. Franzen ei SVB:n mukaan reagoinut tähän ehdotukseen.

33 Franzen teki 30.1.2006 uuden lapsilisähakemuksen, jonka SVB hyväksyi 27.3.2006 tekemällään päätöksellä vuoden 2006 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

34 Franzen haki 5.6.2007 päivätyllä kirjeellä lapsilisiä vuoden 2002 neljännestä vuosineljänneksestä alkaen. SVB katsoi 5.7.2007 tekemässään päätöksessä, ettei Franzenilla ollut enää oikeutta lapsilisiin vuoden 2006 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen mutta päätti olla perimättä takaisin perusteettomasti maksettuja summia. Franzenin oikaisuvaatimus 5.7.2007 annetusta päätöksestä todettiin 16.11.2007 tehdyssä päätöksessä perusteettomaksi, minkä lisäksi hänen 5.6.2007 tekemänsä valitus hylättiin.

35 SVB teki 6.2.2008, jolloin Franzenin kanne viimeksi mainitusta päätöksestä oli vielä Rechtbank Maastrichtin käsiteltävänä, uuden päätöksen, jolla se muutti 16.11.2007 tekemänsä päätöksen perusteluja ja totesi, että lapsilisähakemukset oli hylätty sillä perusteella, että asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan mukaan Franzeniin oli sovellettava yksinomaan Saksan lainsäädäntöä, mikä sulki pois mahdollisuuden Alankomaiden sosiaalivakuutusten soveltamiseen.

36 Rechtbank Maastricht totesi 5.8.2008 antamallaan tuomiolla 16.11.2007 ja 6.2.2008 tehdyistä päätöksistä nostetut kanteet perusteettomiksi.

Näitä kolmea asiaa koskevat yhteiset toteamukset

37 Van den Berg ja Giesen valittivat Rechbank Maastrichtin antamista tuomioista ja Franzen valitti Rechtbank Roermondin antamasta tuomiosta Centrale Raad van Beroepiin (sosiaaliturva- ja virkamiesasioiden ylioikeus, Alankomaat). Kyseinen tuomioistuin päätti lykätä asioiden käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymykset, jotka koskivat asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan ja SEUT 45 ja SEUT 48 artiklan tulkintaa, sen selvittämiseksi, oliko unionin oikeus esteenä sille, että van den Berg, Giesen ja Franzen oli suljettu Alankomaiden sosiaaliturvajärjestelmän ulkopuolelle asioissa kyseessä olevien ajanjaksojen ajaksi.

38 Unionin tuomioistuin katsoi 23.4.2015 antamassaan tuomiossa Franzen ym. (C-382/13, EU:C:2015:261), että asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohtaa, luettuna yhdessä sen 1 kohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön alainen siirtotyöläinen saa asuinjäsenvaltion kansallisen lainsäädännön nojalla viimeksi mainitun jäsenvaltion vanhuusvakuutusjärjestelmään liittyvät etuudet ja perheavustukset.

39 Centrale Raad van Beroep antoi 6.6.2016 kaksi tuomiota, joista toinen koski van den Bergiä ja Gieseniä ja toinen Franzenia ja joissa se päätteli 23.4.2015 annetun tuomion Franzen ym. (C-382/13, EU:C:2015:261) perusteella, että van den Bergin, Giesenin ja Franzenin tapausten kaltaisissa tapauksissa voitiin hyväksyä poikkeus asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan mukaisesta sosiaaliturvalainsäädännön alalla sovellettavasta yhden sovellettavan lainsäädännön periaatteesta. Kyseinen tuomioistuin siis sovelsi vuoden 1989 BUB:n 25 §:ssä ja vuoden 1999 BUB:n 24 §:ssä säädettyä kohtuullistamislauseketta sulkeakseen pois AOW:n 6a §:n b momentin ja AKW:n 6a §:n b momentin soveltamisen ja hyväksyi molemmissa tapauksissa kantajien vaatimukset.

40 SVB teki Centrale Raad van Beroepin tuomioista kassaatiovalituksen Hoge Raad der Nederlandeniin (Alankomaiden ylin tuomioistuin), joka on ennakkoratkaisua pääasioissa pyytänyt tuomioistuin.

41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että 23.4.2015 annetun tuomion Franzen ym. (C-382/13, EU:C:2015:261) perusteella on mahdotonta antaa ilman perusteltua epäilystä vastaus siihen, onko niin, että unionin oikeudessa ei vain sallita vaan itse asiassa velvoitetaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa jättämään soveltamatta sellaista kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään, että Alankomaissa asuva henkilö suljetaan tämän jäsenvaltion sosiaalivakuutusten ulkopuolelle, mikäli hän työskentelee toisessa jäsenvaltiossa ja häneen sovelletaan asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan nojalla viimeksi mainitun jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädäntöä.

42 Tässä tilanteessa Hoge Raad der Nederlanden on päättänyt lykätä asian käsittelyä asioissa C-95/18 ja C-96/18 ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

– Asia C-95/18

”1) a) Onko SEUT 45 ja SEUT 48 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat käsiteltävien kaltaisissa tapauksissa esteenä AOW:n 6a §:n b kohdan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle? Kyseisestä kansallisesta lainsäädännöstä seuraa, että Alankomaissa asuva henkilö ei ole sosiaalivakuutusten nojalla vakuutettu tässä asuinvaltiossa, jos maassa asuva henkilö työskentelee toisessa jäsenvaltiossa ja on asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan perusteella työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön alainen. Käsiteltäville tapauksille on ominaista se, ettei asianomaisilla ole työskentelyjäsenvaltion lakisääteisen järjestelmän perusteella oikeutta vanhuuseläkkeeseen heidän kyseisessä valtiossa työskentelynsä vähäisyyden vuoksi.

b) Onko ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen a kohtaan vastaamisessa merkitystä sillä, että henkilöllä, jonka asuinvaltio ei ole asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan perusteella toimivaltainen, ei ole velvollisuutta maksaa sosiaalivakuutusmaksuja tässä asuinvaltiossa? Niiden ajanjaksojen osalta, joiden aikana maassa asuva henkilö työskentelee toisessa

jäsenvaltiossa, hän kuuluu nimittäin [tämän 13 artiklan] perusteella vain työskentelyjäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaisuuteen, eikä myöskään Alankomaiden kansallisessa lainsäädännössä velvoiteta tällaisessa tapauksessa maksamaan vakuutusmaksuja.

2) Onko ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastattaessa merkitystä sillä, onko asianomaisilla ollut mahdollisuus ottaa AOW:n perusteella vapaaehtoinen vakuutus, tai sillä, onko heillä ollut mahdollisuus pyytää SVB:tä tekemään asetuksen N:o 1408/71 17 artiklassa tarkoitettu sopimus?

3) Onko asetuksen N:o 1408/71 13 artikla esteenä sille, että Giesenin aviopuolison kaltainen henkilö, joka oli ennen 1.1.1989 vain kansallisen lainsäädännön mukaan arvioituna asuinmaassaan Alankomaissa vakuutettu AOW:n nojalla, saa kyseisen vakuutuksen perusteella oikeuden vanhuusetuuksiin, siltä osin kuin on kyse ajanjaksoista, joiden aikana hän kuului mainitun asetuksen säännöksen perusteella toisessa jäsenvaltiossa työskentelyn takia kyseisen työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön alaisuuteen? Vai onko oikeutta etuuteen AOW:n perusteella pidettävä oikeutena etuuteen, jonka saamiselle ei ole kansallisessa lainsäädännössä asetettu työskentelyä tai vakuutusta koskevia edellytyksiä [20.5.2008 annetun tuomion Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290)] mukaisesti siten, että hänen tapauksessaan voidaan soveltaa samanlaista päättelyä?"

– Asia C-96/18

"1) Onko SEUT 45 ja SEUT 48 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa esteenä AKW:n 6a §:n b kohdan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle? Kyseisestä kansallisesta lainsäädännöstä seuraa, että Alankomaissa asuva henkilö ei ole sosiaalivakuutusten nojalla vakuutettu tässä asuinvaltiossa, jos maassa asuva henkilö työskentelee toisessa jäsenvaltiossa ja on asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan perusteella työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön alainen. Käsiteltävälle tapaukselle on ominaista se, ettei asianomaisella ole työskentelyjäsenvaltion lakisääteisen järjestelmän perusteella oikeutta lapsilisään hänen kyseisessä valtiossa työskentelynsä vähäisyyden vuoksi.

2) Onko edelliseen kysymykseen vastaamisessa merkitystä sillä, että asianosaisella oli mahdollisuus pyytää SVB:tä tekemään asetuksen N:o 1408/71 17 artiklassa tarkoitettu sopimus?"

43 Asiat C-95/18 ja C-96/18 yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 12.3.2018 tekemällä päätöksellä kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen asiassa C-95/18

44 Van den Berg väittää kirjallisissa huomautuksissaan, että asiassa C-95/18 esitettyä ennakkoratkaisupyyntöä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska Hoge Raad der Nederlandeniin voidaan tehdä kassaatiovalitus vain tietyistä määrällisesti rajoitetuista säännöksistä, joihin AOW:n 6a § ei lukeudu. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ei siis olisi pitänyt tutkia asiakysymystä, eikä sillä näin ollen ole toimivaltaa esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä.

45 Tästä on huomautettava, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (tuomio 10.12.2018, Wightman ym., C-621/18, EU:C:2018:999, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Tästä seuraa, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä ratkaisemasta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisukysymyksen ainoastaan silloin, kun on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden säännösten ja määräysten tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 10.12.2018, Wightman ym., C-621/18, EU:C:2018:999, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Tästä on todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että SEUT 267 artiklassa säädetyssä menettelyssä unionin tuomioistuimen asiana ei ole tutkia sitä, onko ennakkoratkaisupyyntö tehty kansallisten oikeudenkäyntimenettelyä ja tuomioistuinten toimintaa koskevien sääntöjen mukaisesti (tuomio 16.6.2015, Gauweiler ym., C-62/14, EU:C:2015:400, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Van den Bergin väitteet eivät näin ollen riitä kumoamaan tämän tuomion 46 kohdassa mainittua merkityksellisyysolettamaa. Tästä seuraa, että asiassa C-95/18 esitetty ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

Ensimmäinen ja toinen kysymys asioissa C-95/18 ja C-96/18

49 Asioissa C-95/18 ja C-96/18 esitetyillä ensimmäisellä ja toisella ennakkoratkaisukysymyksellä, jotka on käsiteltävä yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko SEUT 45 ja SEUT 48 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä jäsenvaltion kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan siirtotyöläinen, joka asuu tässä jäsenvaltiossa ja joka on asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan perusteella työskentelyjäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön alainen, ei ole sosiaalivakuutusten nojalla vakuutettu asuinjäsenvaltiossa, vaikka hänellä ei työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön perusteella ole oikeutta vanhuuseläkkeeseen eikä perheavustuksiin.

50 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on huomautettava, että asetuksen N:o 1408/71 II osastossa on työntekijöiden vapaan liikkuvuuden turvaamiseksi unionissa otettu käyttöön – pitämällä pääsääntönä työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua kansallisissa lainsäädännössä – yhteensovittamisjärjestelmä, jossa muun muassa määritetään yksi tai useampi lainsäädäntö, jota tai joita sovelletaan työntekijöihin ja itsenäisiin ammatinharjoittajiin, jotka käyttävät oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Tämän lainvalintajärjestelmän kattavuus vie periaatteessa kunkin jäsenvaltion kansalliselta lainsäätäjältä vallan päättää haluamallaan tavalla kansallisen lainsäädäntönsä soveltamisalasta ja -edellytyksistä tämän lainsäädännön alaan kuuluvien henkilöiden ja sen alueen osalta, jolla kansalliset säännökset tuottavat oikeusvaikutuksensa (tuomio 26.2.2015, de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, 34 ja 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Tässä yhteydessä asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan, jossa vahvistetaan sovellettavan lainsäädännön määrittämistä koskevat yleiset säännöt, 1 kohdassa säädetään, että henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia, mikä sulkee täysin pois mahdollisuuden siihen – ellei 14 c tai 14 f artiklassa säädetyistä tapauksista muuta johdu –, että samalla jaksolla sovellettaisiin päällekkäin useampaa kansallista lainsäädäntöä (tuomio 26.2.2015, de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Sosiaaliturvalainsäädännön alalla sovellettava yhden sovellettavan lainsäädännön periaate, sellaisena kuin se on määriteltynä asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 1 kohdassa, konkretisoituu tämän artiklan 2 kohdan a alakohdassa, jossa täsmennetään, että jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella.

53 Tämä yhden sovellettavan lainsäädännön periaate ei kuitenkaan voi estää sitä, että jäsenvaltio, joka ei ole asetuksen N:o 1408/71 II osaston säännösten nojalla toimivaltainen, ei voisi tietyin edellytyksin myöntää siirtotyöläiselle perhe-etuuksia ja vanhuuseläkettä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Asetuksen N:o 1408/71 tarkoituksena ei ole nimittäin estää asuinjäsenvaltiota myöntämästä tälle henkilölle kansallisen lainsäädäntönsä nojalla perhe-etuuksia ja vanhuusetuuksia, vaikka jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jossa hän työskentelee (ks. vastaavasti tuomio 23.4.2015, Franzen ym., C-382/13, EU:C:2015:261, 58–61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasioissa sovellettava Alankomaiden lainsäädäntö sulkee pois Alankomaiden alueella asuvan henkilön kuulumisen kansalliseen sosiaaliturvajärjestelmään, kun henkilö työskentelee toisessa jäsenvaltiossa. Tässä lainsäädännössä ei myöskään säädetä mahdollisuudesta poiketa tästä poissulkemisesta, koska vuoden 1989 BUB:hen ja vuoden 1999 BUB:hen ei voida vedota pääasioihin liittyvissä olosuhteissa. Näin ollen pääasioissa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa olevan henkilön osalta ei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ole mahdollista poiketa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetusta yhden sovellettavan lainsäädännön periaatteesta.

55 Kyseessä olevalle asiayhteydelle on ominaista myös se seikka, että siirtotyöläisellä ei nyt käsiteltävässä asiassa ole ollut oikeutta sosiaalietuuksiin työskentelyjäsenvaltion, joka on asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan nojalla toimivaltainen, lainsäädännön nojalla.

56 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevien kaikkien SEUT-sopimuksen määräysten tarkoituksena on kyllä helpottaa unionin kansalaisten kaikenlaisen ansiotyön tekemistä unionin alueella ja ne ovat esteenä toimenpiteille, joilla voi olla epäsuotuisa vaikutus näihin kansalaisiin, kun nämä haluavat harjoittaa kyseistä toimintaa muun jäsenvaltion kuin kotijäsenvaltionsa alueella. Unionin primaarioikeudella ei kuitenkaan taata työntekijälle, että muuttaminen toiseen jäsenvaltioon kuin hänen lähtöjäsenvaltioonsa olisi sosiaalisissa kysymyksissä neutraalia, koska tällainen muutto, kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden järjestelmien ja lainsäädäntöjen välillä vallitsevat erot, voi olla tältä osin asianomaiselle henkilölle enemmän tai vähemmän edullinen tai epäedullinen (ks. vastaavasti tuomio 18.7.2017, Erzberger, C-566/15, EU:C:2017:562, 33 ja 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Yhtäältä on todettava SEUT 45 artiklasta, että vaikka se on esteenä kaikille sellaisille kansallisille toimenpiteille, jotka voivat haitata sitä, että unionin kansalaiset käyttävät tässä artiklassa taattua vapaata liikkuvuutta koskevaa perusvapautta, tai jotka tekevät sen käytöstä vähemmän houkuttelevaa, siinä ei anneta työntekijälle, joka siirtyy muuhun jäsenvaltioon kuin lähtöjäsenvaltioon, oikeutta vedota vastaanottavassa jäsenvaltiossa samanlaiseen sosiaaliturvaan, joka hänellä oli lähtöjäsenvaltiossa tämän viimeksi mainitun valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti (ks. analogisesti tuomio 18.7.2017, Erzberger, C-566/15, EU:C:2017:562, 33 ja 35 kohta).

58 SEUT 45 artiklaa ei myöskään voida tulkita siten, että siinä annetaan siirtotyöläiselle oikeus vedota asuinjäsenvaltiossaan samaan sosiaaliturvaan, jonka piiriin hän kuuluisi, mikäli hän työskentelisi tässä jäsenvaltiossa, kun hän työskentelee toisessa jäsenvaltiossa eikä kuulu tällaisen sosiaaliturvan piiriin asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan nojalla toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla.

59 Toisaalta SEUT 48 artiklasta, jossa määrätään jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhteensovittamisesta eikä niiden yhdenmukaistamisesta, on todettava, että kyseisellä määräyksellä ei puututa eri jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien aineellisiin ja menettelyllisiin eroihin eikä siten näihin järjestelmiin kuuluvien henkilöiden oikeuksien välillä vallitseviin eroihin, ja kullakin jäsenvaltiolla on edelleen toimivalta määrittää lainsäädännössään unionin oikeutta noudattaen sosiaaliturvajärjestelmän etuuksien myöntämisen edellytykset (tuomio 12.6.2012, Hudzinski ja Wawrzyniak, C-611/10 ja C-612/10, EU:C:2012:339, 42 kohta).

60 SEUT 48 artiklan tulkitseminen siten, että se velvoittaa jäsenvaltion, joka ei ole toimivaltainen, myöntämään sosiaaliturvan siirtotyöläiselle, joka työskentelee toisessa jäsenvaltiossa, kyseenalaistaisi pääasioissa kyseessä olevien kaltaisissa tilanteissa sosiaaliturvalainsäädännön alalla sovellettavien jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhteensovittamista koskevan järjestelmän, jota täsmennetään asetuksen N:o 1408/71 13 artiklassa säädetyllä yhden sovellettavan lainsäädännön periaatteella.

61 Tällainen tulkinta voisi nimittäin horjuttaa SEUT-sopimuksella aikaansaatua tasapainoa, koska tällainen velvollisuus voisi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa tilanteissa johtaa siihen, että vain suotuisimman sosiaaliturvan tarjoavan jäsenvaltion lakia sovellettaisiin. Tällaista liittymäperustetta olisi erityisen vaikea soveltaa, kun otetaan huomioon eri sosiaaliturvan alojen, jotka on lueteltu asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdassa, lukuisat mahdolliset etuudet.

62 Lisäksi tällainen ratkaisu saattaisi järkyttää suotuisimman sosiaaliturvan tarjoavan jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän taloudellista tasapainoa.

63 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnöissään esittämistä seikoista käy ilmi, että pääasian asianosaisina olevien rajatyöntekijöiden sosiaaliturvan puuttuminen niiden ajanjaksojen osalta, joina he ovat työskennelleet asuinjäsenvaltionsa ulkopuolella, on yksinomaan seuraus asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan nojalla toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön soveltamisesta. Kansallisten sosiaaliturvalainsäädäntöjen sisältöä ei ole yhdenmukaistettu SEUT-sopimuksen perusteella eikä asetuksen N:o 1408/71 perusteella.

64 Näin ollen SEUT 45 ja SEUT 48 artiklaa ei voida tulkita siten, että ne velvoittavat pääasioissa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa asuinjäsenvaltion myöntämään sosiaalietuuksia siirtotyöläiselle, kun tällä ei ole oikeutta tällaisiin etuuksiin asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan nojalla toimivaltaisen työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön nojalla.

65 On kuitenkin huomautettava, että asetuksen N:o 1408/71 17 artiklan mukaan kaksi jäsenvaltiota voivat tehdä sopimuksen, joka koskee poikkeuksen myöntämistä yhden lainsäädännön periaatteesta tiettyjen henkilöryhmien tai henkilöiden eduksi. Tämä mahdollisuus on erityisen suositeltavaa silloin, kun – kuten pääasian asianosaisten osalta – työskentelyjäsenvaltion sovellettavassa lainsäädännössä ei anneta siirtotyöläiselle minkäänlaista oikeutta vanhuuseläkkeeseen tai perheavustuksiin, vaikka hänellä olisi ollut oikeus niihin, jos hän olisi jäänyt työttömäksi asuinjäsenvaltiossaan.

66 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että SEUT 45 ja SEUT 48 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä jäsenvaltion kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan siirtotyöläinen, joka asuu tässä jäsenvaltiossa ja joka on asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan perusteella työskentelyjäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön alainen, ei ole sosiaalivakuutusten nojalla vakuutettu asuinjäsenvaltiossa, vaikka hänellä ei työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön perusteella ole oikeutta vanhuuseläkkeeseen eikä perheavustuksiin.

Kolmas kysymys asiassa C-95/18

67 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy asiassa C-95/18 kolmannella kysymyksellään, onko asetuksen N:o 1408/71 13 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltio, jonka alueella siirtotyöläinen asuu ja joka ei ole toimivaltainen tämän artiklan nojalla, asettaa tälle työntekijälle myönnettävän vanhuuseläkkeen ehdoksi vakuutusvelvollisuuden, mikä merkitsee pakollisten vakuutusmaksujen maksamista.

68 Tästä on huomautettava, että vaikka asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella, asetuksen tarkoituksena ei ole kuitenkaan estää asuinjäsenvaltiota myöntämästä tälle henkilölle kansallisen lainsäädäntönsä nojalla vanhuuseläkkeen kaltaisia sosiaalietuuksia (ks. vastaavasti tuomio 20.5.2008, Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, 31 kohta).

69 Unionin tuomioistuin on 20.5.2008 antamassaan tuomiossa Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290, 32 kohta), jossa se on viitannut 12.6.1986 annettuun tuomioon Ten Holder (302/84, EU:C:1986:242) ja 10.7.1986 annettuun tuomioon Luijten (60/85, EU:C:1986:307), täsmentänyt, että kun kyseisissä asioissa annettuja tuomioita luetaan niiden erityisissä asiayhteyksissä, jotka poikkeavat pääasiassa kyseessä olevasta asiayhteydestä, niiden perusteella ei voida sulkea pois sitä, että jäsenvaltio, joka ei ole toimivaltainen valtio ja joka ei aseta tietyn perhe-etuuden saamiselle työskentelyä tai vakuutusta koskevia edellytyksiä, voi myöntää tällaisen etuuden alueellaan asuvalle henkilölle, kun tällainen etuuden myöntämismahdollisuus perustuu todella kyseisen jäsenvaltion kansalliseen lainsäädäntöön.

70 Katsoessaan, että jäsenvaltio, joka ei asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan nojalla ole toimivaltainen, ei voi asettaa perhe-etuuden saamiselle vakuutusta koskevaa edellytystä, unionin tuomioistuin on kuitenkin vain selventänyt yhden sovellettavan lainsäädännön periaatetta, sellaisena kuin sitä sovelletaan siirtotyöläisiin. Asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetään, että jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka tämä henkilö asuu toisen jäsenvaltion alueella. Tästä seuraa, että yhden sovellettavan lainsäädännön periaatteen nojalla jäsenvaltio, jossa siirtotyöläinen asuu, ei voi asettaa tälle työntekijälle vakuutusvelvollisuutta kyseenalaistamatta SEUT 48 artiklassa määrättyä yhteensovittamista.

71 Tällainen vakuutusmaksujen maksamista edellyttävä vakuutusvelvollisuus, jonka asettaa sellainen jäsenvaltio, joka ei ole asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan nojalla toimivaltainen, saattaisi merkitä sitä, että siirtotyöläisen on maksettava kahden eri jäsenvaltion sosiaaliturvamaksuja, mikä olisi vastoin yhden sovellettavan lainsäädännön periaatetta, jonka unionin lainsäätäjä on halunnut ottaa käyttöön.

72 On kuitenkin todettava, että sitä seikkaa, että jäsenvaltio, joka ei ole asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan nojalla toimivaltainen, ei voi asettaa perhe-etuuden saamisen edellytykseksi vakuutusvelvollisuutta, ei voida ymmärtää siten, että kaikenlainen siirtotyöläisen vakuuttaminen olisi kiellettyä tässä jäsenvaltiossa. Asuinjäsenvaltio voi nimittäin työtä tai vakuutusta koskevista edellytyksistä poikkeavan liittymäperusteen perusteella myöntää sosiaalietuuksia ja muun muassa vanhuusetuuksia alueellaan asuvalle henkilölle, mikäli tällainen etuuden myöntämismahdollisuus perustuu todella kyseisen jäsenvaltion lainsäädäntöön.

73 Asiassa C-95/18 esitetystä ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Giesenin puoliso oli pääasiassa kyseessä olevana ajanjaksona sovellettavan kansallisen oikeuden mukaisesti vakuutettu Alankomaissa asuvana AOW:n nojalla. Tämän lainsäädännön mukainen liittymäperuste oli siis siirtotyöläisen asuinpaikka.

74 Alankomaiden hallitus on kuitenkin esittänyt istunnossa, että vakuutusmaksujen maksaminen oli tarpeen vanhuusetuuksien myöntämiseksi ja että asian C-95/18 pääasiassa kyseessä olevien seikkojen tapahtuma-aikaan pelkkä asumista koskeva edellytys ei riittänyt tällaisten etuuksien saamiseksi. Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, oliko Giesenin puolisolla asian C-95/18 pääasiassa kyseessä olevien seikkojen tapahtuma-aikaan oikeus vanhuusetuuksiin riippumatta vakuutusmaksujen maksamista koskevasta velvollisuudesta.

75 On vielä täsmennettävä, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi se, että SEUT 45 ja SEUT 48 artiklan ja niiden toimeen panemiseksi annetun asetuksen N:o 1408/71 tarkoituksena on muun muassa välttää se, että työntekijää, joka käyttämällä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen on työskennellyt useammassa jäsenvaltiossa, kohdeltaisiin ilman objektiivisia perusteita epäedullisemmin

kuin sellaista työntekijää, joka on työskennellyt koko työuransa ajan ainoastaan yhdessä jäsenvaltiossa (tuomio 12.6.2012, Hudzinski ja Wawrzyniak, C-611/10 ja C-612/10, EU:C:2012:339, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

76 Asia olisi näin, mikäli pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä asetettaisiin siirtotyöläinen epäedullisempaan asemaan verrattuna työntekijöihin, jotka harjoittavat kaikkea toimintaansa siinä jäsenvaltiossa, jossa kyseistä säännöstöä sovelletaan, ja johtaisi siihen, että tämän työntekijän on maksettava sosiaaliturvamaksuja ilman, että niistä koituisi hänelle mitään etua, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava.

77 Kaiken edellä esitetyn perusteella asetuksen N:o 1408/71 13 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltio, jonka alueella siirtotyöläinen asuu ja joka ei ole toimivaltainen tämän artiklan nojalla, asettaa tälle työntekijälle myönnettävän vanhuuseläkkeen ehdoksi vakuutusvelvollisuuden, joka merkitsee pakollisten vakuutusmaksujen maksamista.

Oikeudenkäyntikulut

78 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) **SEUT 45 ja SEUT 48 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä jäsenvaltion kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan siirtotyöläinen, joka asuu tässä jäsenvaltiossa ja joka on sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97, sellaisena kuin se on muutettuna 18.12.2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1992/2006, 13 artiklan perusteella työskentelyjäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön alainen, ei ole sosiaalivakuutusten nojalla vakuutettu asuinjäsenvaltiossa, vaikka hänellä ei työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön perusteella ole oikeutta vanhuuseläkkeeseen eikä perheavustuksiin.**

2) **Asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 118/97, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1992/2006, 13 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltio, jonka alueella siirtotyöläinen asuu ja joka ei ole toimivaltainen tämän artiklan nojalla, asettaa tälle työntekijälle myönnettävän vanhuuseläkkeen ehdoksi vakuutusvelvollisuuden, joka merkitsee pakollisten vakuutusmaksujen maksamista.**

Allekirjoitukset